

BİLGİ NOTU

Avrupa Birliği Deniz Güvenliği Stratejisi Hk.

DEHUKAM

ANKARA UNİVERSİTESİ
DENİZ HUKUKU
ULUSAL ARAŞTIRMA MERKEZİ

ANKARA UNIVERSITY
NATIONAL CENTER FOR THE
SEA AND MARITIME LAW

Atıf İçin: DEHUKAM, "Avrupa Birliği Deniz Güvenliği Stratejisi Hk.", Ankara Üniversitesi Deniz Hukuku Ulusal Araştırma Merkezi Bilgi Notları, (2026).

+90 312 212 11 89

[f](#) [t](#) [i](#) [in](#) /dehukamtr

www.dehukam.org
info@dehukam.org

Emek Mahallesi, 19. Sokak. No:84,
06590 ankaya/Ankara, Türkiye

www.dehukam.org

YÖNETİCİ ÖZETİ

2023 Revize Avrupa Birliği Deniz Güvenliği Stratejisi ve Eylem Planı (*Revised EU Maritime Security Strategy* (EUMSS) and its Action Plan)¹, AB'nin deniz alanlarındaki geleneksel serbest ticaret ve emniyet odaklı yaklaşımını, çok alanlı jeopolitik rekabet ve hibrit savunma eksenine taşıyan köklü bir değişimi yansıtmaktadır. Özellikle Kuzey Akım sabotajı ve Rusya-Ukrayna savaşının tetiklediği jeopolitik krizler neticesinde deniz güvenliği kavramı, su kütesinden deniz yatağına, uzaydan siber alana kadar uzanan bütüncül bir mesele olarak yeniden tanımlanmıştır. Bu strateji belgesiyle AB, küresel bir deniz gücü olma vizyonunu sahada operasyonel hale getirmeyi kararlaştırmıştır.

Ortak bir donanması bulunmamasına rağmen Birlik, Eşgüdümlü Deniz Varlığı (*Coordinated Maritime Presences - CMP*) konsepti ve Yıllık Canlı Deniz Tatbikatları (Live Exercise - LIVEX) aracılığıyla üye devletlerin ulusal donanmalarını ortak bir şemsiye altında birleştirerek, Karadeniz, Akdeniz ve Hint-Pasifik gibi coğrafyalarda diplomatik ve askeri etkinliğini artırmayı hedeflemiştir. Bu hedefin merkezine, potansiyel çatışmaların ilk hedefleri olarak kabul edilen denizaltı veri kabloları ve enerji boru hatları gibi kritik altyapıların korunması yerleştirilmiştir. Strateji belgesinde başta Birleşmiş Milletler Deniz Hukuku Sözleşmesi (BMDHS) olmak üzere uluslararası hukuk normları bir güvenlik enstrümanı olarak konumlandırılırken, NATO ile tamamlayıcılık ilkesi üzerinden kurulan stratejik ortaklık, bölgesel güvenlik mimarisinin temel taşı haline getirilmiştir.

Eşzamanlı olarak AB, deniz alanı farkındalığında istihbarat üstünlüğü kurmak amacıyla Ortak Bilgi Paylaşım Ortamı (*Common Information Sharing Environment - CISE*), Deniz Gözetleme Ağı (*Maritime Surveillance - MARSUR*) ve uzay temelli gözetleme ağlarını entegre ederek sivil-askeri kurumlar arası gerçek zamanlı veri akışını sağlamayı amaçlamaktadır. Avrupa Savunma Teknolojik ve Sanayi Tabanı'nın (*European Defence Technological and Industrial Base - EDTIB*) bağımsızlığını sağlamak için Kalıcı Yapılandırılmış İşbirliği (Permanent Structured Cooperation - PESCO) projeleri hızlandırılmış, otonom deniz sistemlerinin ve ağır mayın tarama dronlarının inşası bir zorunluluk olarak belirlenmiştir. Sonuç itibarıyla AB, pasif bir ticari güçten, deniz yetki alanlarında ve küresel rotalarda çıkarlarını aktif olarak savunan etkin bir birliğe dönüşmektedir. Belgenin Karadeniz havzasındaki mayın tehdidinden Doğu Akdeniz'deki kapasite inşasına kadar uzanan kriz yönetimi planları, Türkiye'nin deniz diplomasisi, mekânsal planlama faaliyetleri ve ulusal güvenlik politikaları açısından doğrudan dikkate alınması gereken yeni bir stratejik denge unsuru yaratmaktadır.

¹ Council of the European Union, "Revised EU Maritime Security Strategy (EUMSS) and its Action Plan", 14280/23, Brüksel, 24 Ekim 2023.

BİLGİ NOTU

Konu: Avrupa Birliği Deniz Güvenliği Stratejisi Hk.

I. GİRİŞ

Uluslararası sistemde artan jeopolitik gerilimler, deniz alanlarını yalnızca birer ticaret veya geçiş rotası olmaktan çıkararak, doğrudan rekabetin ve hibrit savaşların merkezine yerleştirmiştir. Özellikle 2022 yılında Baltık Denizi'nde Kuzey Akım (*Nord Stream*) doğalgaz boru hatlarına yönelik gerçekleştirilen sabotaj ve Rusya-Ukrayna savaşının Karadeniz havzasında yarattığı güvenlik zafiyetleri, Avrupa kıtasının deniz güvenliği algısında tarihi bir kırılma noktası teşkil etmiştir.

Bu kırılma neticesinde deniz güvenliği doktrinleri, kolluk kuvveti ve çevre koruma odaklı geleneksel yapıdan sıyrılarak, doğrudan ulusal savunma, kritik deniz altyapılarının korunması ve ekonomik istikrarın teminatı eksenine oturmuştur. Günümüzde küresel veri akışının %99'unu sağlayan deniz altı kabloları ile enerji arz güvenliğinin belkemiği olan açık deniz enerji santralleri ve boru hatları, potansiyel çatışmaların ilk hedefleri haline gelerek deniz dibi harbi (*seabed warfare*) kavramını literatüre sokmuştur. Aynı zamanda, yaptırımları delmek amacıyla kullanılan, Otomatik Tanımlama Sistemlerini (*Automatic Identification System - AIS*) manipüle eden ve çevre felaketlerine davetiye çıkaran gölge filolar, deniz emniyeti ile ulusal güvenliğin iç içe geçtiği sınır ötesi tehditler olarak öne çıkmaktadır. Bu bilgi notundaki değerlendirmeler, deniz güvenliği alanındaki güncel yönelimleri ortaya koyan 2023 Revize Avrupa Birliği Deniz Güvenliği Stratejisi ve Eylem Planı belgesinin analizi üzerine inşa edilmiştir.

II. AVRUPA BİRLİĞİ DENİZ GÜVENLİĞİ STRATEJİSİ (EUMSS) VE EYLEM PLANI

Avrupa Birliği Konseyi tarafından 24 Ekim 2023 tarihinde onaylanan Revize Deniz Güvenliği Stratejisi ve Eylem Planı (EUMSS)², AB'nin okyanuslar ve denizlerdeki değişen rolünü yeniden tanımlayan kapsamlı bir belgedir. Söz konusu belge, deniz güvenliğini artık yalnızca bir ticaret veya emniyet meselesi olarak değil, uzay, siber alan ve deniz dibi dâhil olmak üzere çok boyutlu bir ulusal güvenlik meselesi olarak ele almaktadır. Belge, siyasi hedefleri içeren Strateji kısmı ve bu hedeflerin somut takvime bağlandığı Eylem Planı (*Action Plan*) olmak üzere iki ana bölümden ve 6 Stratejik Hedeften oluşmaktadır:

- 1) Denizdeki Faaliyetlerin Artırılması (*Step up activities at sea*)
- 2) Ortaklarla İşbirliği (*Cooperate with partners*)
- 3) Deniz Alanı Farkındalığında Liderlik (*Lead in maritime domain awareness*)
- 4) Risklerin ve Tehditlerin Yönetilmesi (*Manage risks and threats*)
- 5) Kapasitenin Geliştirilmesi (*Enhance capabilities*)
- 6) Eğitim ve Öğretim (*Educate and train*)

A. Denizdeki Faaliyetlerin Artırılması (*Step up activities at sea*)

EUMSS kapsamında AB, stratejik çıkarlarını korumak ve kağıt üzerindeki işbirliklerinden sahada icra edilen somut eylemlere geçiş yapmak amacıyla aşağıda yer alan adımları atmaya öngörmektedir.

- **Canlı Deniz Tatbikatı (*Live Exercise - LIVEX*):** Üye devlet donanmaları arasındaki birlikte çalışabilirliği artırmak amacıyla, 2024 yılından itibaren her yıl düzenli bir AB Canlı Deniz Tatbikatı icra edilmesi kararlaştırılmıştır.
- **Ortak Güvenlik ve Savunma Politikası (*Common Security and Defence Policy - CSDP*) Deniz Operasyonlarının Güçlendirilmesi:** Akdeniz'deki silah ambargosu denetimi odaklı IRINI Operasyonu ile Hint Okyanusu'ndaki seyrüsefer serbestisini korumayı

² Council of the European Union, "*Revised EU Maritime Security Strategy (EUMSS) and its Action Plan*", 14280/23, Brüksel, 24 Ekim 2023.

amaçlayan ATALANTA Operasyonu'nun etkinlikleri genişletilecektir. Bu operasyonlar AB'nin bölgelerdeki güvenliğini sağlayan askeri araçlarıdır.

- **Çok Amaçlı Deniz Operasyonları:** AB'nin sivil kurumları olan Avrupa Sınır ve Sahil Güvenlik Ajansı (*European Border and Coast Guard Agency - Frontex*), Avrupa Deniz Emniyeti Ajansı (*European Maritime Safety Agency - EMSA*) ve Avrupa Balıkçılık Kontrol Ajansı (*European Fisheries Control Agency - EFCA*) arasındaki koordinasyon güçlendirilerek, aynı gemi üzerinden hem sınır güvenliği hem de çevre denetimi yapılan operasyonlar hayata geçirilecektir. Üçlü Çalışma Düzenlemesi (*Tripartite Working Arrangement - TWA*) adlı mekanizma sayesinde koordine çalışılarak ulusal sahil güvenlik kurumları desteklenecektir.
- **Eşgüdümlü Deniz Varlığı'nın Genişletilmesi:** Bu adımın amacı üye devletlerin donanmalarının tek bir şemsiye altında toplayıp ortak bir amaç için eşgüdümlü şekilde sahada işbirliği sağlanmasıdır. Operasyonların halihazırda faaliyet gösterilen Gine Körfezi ve Kuzey-Batı Hint Okyanusu gibi alanların da ötesine taşınması hedeflenmektedir. Bu amaçla yeni Deniz Alanı İlgi Merkezleri (*Maritime Areas of Interest - MAI*) belirlenmesi öngörülmektedir.
- **Kritik Deniz Altyapısının Korunması ve Devriye Faaliyetleri:** Denizaltı veri kabloları ve enerji boru hatlarına yönelik sabotaj riskine karşı, önemli bölgelerdeki gözetleme ve devriye faaliyetlerinin yoğunlaştırılması hedeflenmiştir. Bu kapsamda, üye devletlerin askeri ve sivil imkanları, kritik altyapıların fiziki güvenliğini sağlamak için eşgüdümlü kullanılacaktır.
- **Bölgesel Kriz Müdahalesi ve Karadeniz Güvenliği:** Rusya'nın Ukrayna'ya yönelik saldırganlık savaşı bağlamında Karadeniz'de ortaya çıkan deniz mayını tehdidine karşı, Avrupa Birliği Uydu Merkezi (*European Union Satellite Centre - EU SatCen*) ve diğer AB servislerinin imkanları kullanılarak tespit ve müdahale kapasiteleri artırılabilecektir. Ayrıca çatışma kaynaklı deniz kirliliği (petrol sızıntıları, batık gemiler, Patlamamış Mühimmat (*Unexploded Ordnance - UXO*)) ile mücadele için Karadeniz Ortak Deniz Gündemi (*Common Maritime Agenda for the Black Sea - CMA*) ve Stratejik Araştırma ve İnovasyon Gündemi (*Strategic Research and Innovation Agenda - SRIA*) çerçevesinde yeni eğitim müfredatları geliştirilecektir.

- **Akdeniz’de Kapasite İnşası ve Eğitim:** Akdeniz İçin Birlik (*Union for the Mediterranean - UfM*) ülkeleriyle, denizde icra edilen yasadışı faaliyetlere karşı bilgi paylaşımı, teknik yardım ve en iyi uygulamaların yaygınlaştırılması teşvik edilecektir. Akdeniz Sahil Güvenlik İşlevleri Forumu (*Mediterranean Coast Guard Functions Forum - MedCGFF*) gibi platformlar üzerinden iş birliği derinleştirilerek ülkelerin ortak deniz gözetleme kapasitelerinin desteklenmesi hedeflenmektedir.

B. Ortaklarla İşbirliği

EUMSS kapsamında AB, deniz güvenliğinin sınır aşan ve karmaşık doğası gereği, küresel ve bölgesel ortaklıklar ağını aşağıdaki öncelikler çerçevesinde derinleştirmeyi öngörmektedir.

- **AB-NATO Stratejik Ortaklığı:** Ocak 2023 tarihli AB-NATO Ortak Bildirisi³ uyarınca, iki örgüt arasındaki deniz güvenliği iş birliği tamamlayıcılık ilkesiyle güçlendirilecektir. Özellikle hibrit tehditler ve denizaltı kritik altyapısının korunması amacıyla kurulan AB-NATO Ortak Görev Gücü (*Joint Task Force*), operasyonel eşgüdümün merkezine yerleştirilecektir.
- **SHADE Konferansları ve Bilgi Paylaşımı:** ATALANTA ve IRINI operasyonları, çok taraflı etkileşimi ve durumsal farkındalığı artırmak için Ortak Farkındalık ve Çatışmasızlık (*Shared Awareness and Deconfliction - SHADE*) konferansları gibi mekanizmalara aktif katılım teşvik edilmektedir. Ayrıca Batı Hint Okyanusu’ndaki bölgesel deniz mimarisi ile Cibuti Davranış Kuralları⁴ çerçevesindeki işbirliklerinin desteklenmesi istenilmektedir.⁵
- **Benzer Görüşteki (*Like-minded*) Ülkelerle Diyalog:** Amerika Birleşik Devletleri (ABD), Birleşik Krallık, Japonya, Kanada ve Avustralya gibi ortaklarla ikili deniz güvenliği diyalogları arttırılmak istenmektedir. Bu iş birliğinin sadece diplomatik temasla sınırlı

³ "Joint Declaration on EU-NATO Cooperation", European Council, 10 Ocak 2023.

⁴ Uluslararası Denizcilik Örgütü, *Djibouti Code of Conduct (DCoC) concerning the Repression of Piracy and Armed Robbery against Ships in the Western Indian Ocean and the Gulf of Aden*, 2009.

⁵ EUNAVFOR MED IRINI Operasyonu, BM'nin Libya'ya yönelik silah ambargosunu denetlemek amacıyla yürütülmektedir. EUNAVFOR ATALANTA Operasyonu ise Somali açıklarında deniz haydutluğunu önlemeye odaklıdır. SHADE (Shared Awareness and Deconfliction), bu operasyonlar kapsamında uluslararası deniz unsurları arasında eşgüdümü sağlayan bir bilgi paylaşım platformudur. Cibuti Davranış Kuralları (*Djibouti Code of Conduct - DCoC*) ise Batı Hint Okyanusu ve Aden Körfezi'nde deniz haydutluğu ve silahlı soygunlara karşı bölgesel bir işbirliği anlaşmasıdır.

kalmayıp, ortak devriyeler, deniz tatbikatlarına karşılıklı katılım ve teknoloji paylaşımını da içermesi hedeflenmektedir.

- **Üçüncü Ülkelerde Kapasite İnşası:** AB, Gine Körfezi, Hint Okyanusu, Güneydoğu Asya gibi stratejik öneme sahip bölgelerdeki kıyı devletlerinin kendi deniz güvenliklerini sağlayabilmeleri için teknik destek ve eğitim görevlerini üstlenmek istemektedir. Batı Afrika Deniz Güvenliğine Destek (*Support to West Africa Integrated Maritime Security - SWAIMS*)⁶ ve Orta Afrika Deniz Güvenliğine Destek Programı (*Programme d'Appui à la Stratégie de Sécurité Maritime en Afrique Centrale - PASSMAR*)⁷ gibi projelerle yerel ortakların kolluk gücü kapasiteleri ve hukuki altyapıları güçlendirilmek istenmektedir.
- **Deniz Alanı Farkındalığı Veri Paylaşımı:** Bölgesel deniz güvenliği mimarisini desteklemek amacıyla, AB tarafından geliştirilen Hint Okyanusu Bölgesel Bilgi Paylaşımı (*Indian Ocean Regional Information Sharing - IORIS*) gibi bilgi paylaşım platformları üzerinden ortak ülkelerle durumsal farkındalık verileri paylaşılacaktır. Bu sayede denizlerdeki şüpheli faaliyetlerin tespitinde küresel bir veri ağı oluşturulması hedeflenmektedir.
- **Çok Taraflı Deniz Düzeni ve Birleşmiş Milletler Deniz Hukuku Sözleşmesi (BMDHS):** AB, tüm deniz faaliyetlerini yöneten temel hukuk çerçevesi olarak BMDHS'nin imzalanmasını, onaylanmasını ve buna uyum sağlanmasını uluslararası forumlarda teşvik etmeyi öncelemektedir. BM (özellikle Birleşmiş Milletler Uyuşturucu ve Suç Ofisi (*United Nations Office on Drugs and Crime - UNODC*), Uluslararası Denizcilik Örgütü (*International Maritime Organization - IMO*)) ve bölgesel örgütlerle (Afrika Birliği, Güneydoğu Asya Uluslar Birliği (*Association of Southeast Asian Nations - ASEAN*)) kurumsal işbirliğinin derinleştirilmesi arzulanmaktadır.

⁶ **SWAIMS** (Batı Afrika Bütünleşik Deniz Güvenliğine Destek - *Support to West Africa Integrated Maritime Security*), Batı Afrika Devletleri Ekonomik Topluluğu bölgesinde korsanlık ve yasadışı faaliyetlerle mücadele için destekleyen bir AB projesidir.

⁷ **PASSMAR** (Orta Afrika Deniz Güvenliği Stratejisine Destek Programı - *Programme d'Appui à la Stratégie de Sécurité Maritime en Afrique Centrale*), Orta Afrika ülkelerinin deniz kolluk kapasitelerini ve hukuki altyapılarını geliştirmek amacıyla Avrupa Birliği tarafından finanse edilen kapasite geliştirme programıdır.

- **Kritik Altyapı ve Havza Güvenliği:** Denizaltı kabloları ve boru hatları dahil kritik deniz altyapısının gözetimi için uluslararası işbirliği teşvik edilmektedir. Özellikle AB çevresindeki havzalarda kıyı devletleriyle bilgi paylaşımı ve kapasite inşası faaliyetlerine odaklanılacaktır.

C. Deniz Alanı Farkındalığında Liderlik

EUMSS kapsamında AB, denizlerdeki her türlü faaliyeti gerçek zamanlı takip etmek ve sivil-askeri veri paylaşımını sağlamak için aşağıdaki adımları atmayı öngörmektedir:

- **Ortak Bilgi Paylaşım Ortamı'nın Tam Operasyonel Hale Getirilmesi:** Hedefe göre, deniz güvenliğiyle ilgili (donanma, sahil güvenlik, gümrük, balıkçılık gibi) farklı otoriteler arasında güvenli veri akışı sağlayan CISE mekanizmasının 2024 yılına kadar tam operasyonel hale getirilmek istenmiştir⁸. Bu ağ, üye devletlerin ulusal sistemlerini birbirine bağlayarak tüm devletlerin her şeyi aynı anda gördüğü ortak bir deniz takibi kurulmasını sağlayacaktır.
- **Deniz Gözetleme Ağının Geliştirilmesi ve Entegrasyonu:** Üye devletlerin donanmaları arasında askeri bilgi alış verişini sağlayan MARSUR ağının teknik kapasitesi artırılacaktır. MARSUR ile CISE arasındaki arayüzler güçlendirilerek, askeri ve sivil gözetleme verilerinin (örneğin bir savaş gemisinin radarıyla bir çevre kurumunun sensör verisinin) birbirini tamamlaması sağlanacaktır.
- **Uzay Temelli Gözetleme ve SatCen'in Rolü:** AB'nin uzay programları olan Copernicus (yer gözlem) ve Galileo (hassas konumlama) ve yeni nesil güvenli iletişim uydusu IRIS sistemleri, deniz güvenliği operasyonlarında daha etkin kullanılacaktır. AB Uydu Merkezi, özellikle kritik denizaltı altyapılarının izlenmesi, mayın tespiti ve kriz bölgelerindeki şüpheli hareketliliklerin analizi için yüksek çözünürlüklü uydu verisi sağlayacaktır.
- **Sivil-Askeri İşbirliği ve Ajanslar Arası İşbirliği:** Avrupa Savunma Ajansı (*European Defence Agency - EDA*), EMSA ve Frontex arasındaki operasyonel işbirliği

⁸ 2019 ile 2023 yılları arasında yürütülen geçiş aşamasının başarıyla tamamlanmasının ardından **1 Temmuz 2024** tarihinde resmi olarak başlatılmıştır. (Bknz. <https://www.emsa.europa.eu/cise/operational-phase.html>).

derinleştirilecektir. Bu kurumlar, insansız hava araçları (*Remotely Piloted Aircraft Systems - RPAS*), radar verileri ve uydu görüntülerini ortaklaşa kullanarak denizde durumsal farkındalığı arttırılmaları hedeflenmektedir.

- **Siber Güvenliğin Sağlanması:** Deniz alanı farkındalığını (*Maritime Domain Awareness - MDA*) arttırmak için uzay temelli teknolojiler, insansız hava araçları (drones), insanlı/insansız deniz platformları, devriye uçakları ve radar istasyonları ile entegre edilecektir. Bu teknolojik ağ, siber saldırılara karşı dayanıklı araçlarla korunacaktır.
- **Uluslararası MDA Kapasitesinin Artırılması:** AB, ortak ülkelerin farkındalık kapasitelerini arttırmaya devam edecektir. Bu kapsamda Kritik Deniz Rotaları Hint-Pasifik (*Critical Maritime Routes Indo-Pacific - CRIMARIO*)⁹, IORIS ve Gine Körfezi Bölgelerarası Ağı (*Gulf of Guinea Inter-Regional Network - GoGIN*)¹⁰, YARIS projeleri üzerinden geliştirilen bilgi paylaşım araçları, Copernicus uydu servisleriyle eşgüdümlü olarak daha operasyonel hale getirilecektir.

D. Risklerin ve Tehditlerin Yönetilmesi

EUMSS kapsamında AB, deniz alanlarında karşılaştığı geleneksel korsanlık ve kaçakçılık sorunlarının ötesine geçerek; altyapı sabotajları, siber saldırılar ve iklim krizi gibi asimetrik ve hibrit tehditleri bertaraf etmek için aşağıdaki stratejik adımları atmayı öngörmektedir:

- **Kritik Deniz Altyapısının ve Deniz Yatağının Korunması:** Kuzey Akım boru hatlarına yönelik sabotajın ardından, küresel veri akışının %99'unu sağlayan denizaltı veri kabloları, enerji boru hatları ve açık deniz offshore rüzgar santralleri önemli bir güvenlik meselesi olarak tanımlanmıştır. AB, Kritik Kuruluşların Dayanıklılığı (*Critical Entities Resilience -*

⁹ CRIMARIO ve IORIS: Hint-Pasifik'teki Kritik Deniz Rotaları (CRIMARIO) projesi kapsamında geliştirilen IORIS bilgi paylaşım platformu sayesinde, bölgedeki müttefik devletlerin deniz gözetleme verilerini güvenli ve eşzamanlı olarak birbirleriyle paylaşması sağlanacaktır. Eylül 2018'de operasyonel hale gelerek başlatılan bu platform; halihazırda aktif olup Hint Okyanusu ve Pasifik bölgesindeki 40'tan fazla ulusal ve bölgesel denizcilik kurumu (örneğin Kenya, Seyşeller, Sri Lanka, Filipinler vb.) tarafından deniz alanı farkındalığı, arama-kurtarma ve kriz yönetimi koordinasyonunu sağlamak amacıyla kullanılmaktadır.

¹⁰ GoGIN ve YARIS: Batı Afrika'da korsanlık ve yasadışı denizcilik faaliyetleriyle mücadele için kurulan yerel güvenlik yapısını (Yaoundé) desteklemek amacıyla, Gine Körfezi Bölgelerarası Ağı (GoGIN) ve bu ağın dijital omurgası olan YARIS platformu aktif olarak kullanılacaktır.

CER) Direktifi¹¹ kapsamında üye devletlerle düzenli denizaltı risk değerlendirmeleri yapmayı ve deniz yatağı gözetleme kapasitesini artırılması hedeflenmiştir. Ayrıca denizaltı kabloları, enerji boru hatları ve açık deniz tesislerinin korunması amacıyla, Hassas Endüstriyel Tesislerin ve Altyapıların Dayanıklılığının Artırılması (*Improving Resilience of Sensitive Industrial Plants and Infrastructures - INFRASTRESS¹²*) projesi çerçevesinde geliştirilen standartlar kullanılarak altyapı stres testleri yapılması planlanmıştır.

- **Siber ve Hibrit Tehditlere Karşı Dayanıklılık:** Limanların, gemi sistemlerinin ve denizcilik tedarik zincirlerinin dijitalleşmesiyle artan siber güvenlik açıklarını kapatmak için NIS2 Direktifi¹³ standartları denizcilik sektörüne tam entegre edilmesi hedeflenmiştir. Yabancı aktörlerin denizcilik altyapılarına yönelik Doğrudan Yabancı Yatırım (*Foreign Direct Investment - FDI*) güvenlik taramasından geçirilecek ve hibrit saldırılara karşı erken uyarı mekanizmaları kurulması amaçlanmıştır.
- **Deniz Mayınları ve Patlamamış Mühimmat Tehdidi:** Özellikle Rusya'nın Ukrayna'ya yönelik saldırıları sonrası Karadeniz'de ve geçmiş çatışmalardan ötürü Baltık Denizi'nde ciddi bir seyir ve çevre güvenliği riski yaratan serseri deniz mayınları ile patlamamış mühimmatın tespiti, izlenmesi ve güvenli bir şekilde imhası için ortak kapasiteler geliştirilecektir.
- **Okyanusun Dijital İkizi (*Digital Twin of the Ocean - DTO*) ve İklim Riski Yönetimi:** İklim değişikliği ve çevresel bozulmanın deniz güvenliği üzerindeki etkilerini analiz edebilmek için erken uyarı sistemleri kurulması hedeflenmiştir. Bu bağlamda, deniz güvenliği perspektifi entegre edilerek, okyanuslardaki faaliyetleri ve iklimsel değişimleri eşzamanlı simüle edecek olan DTO projesinin geliştirilmesine katkı sağlanması kararlaştırılmıştır.

¹¹ Avrupa Parlamentosu ve Konseyinin (AB) Kritik Kuruluşların Dayanıklılığına (CER) İlişkin 2022/2557 Sayılı Direktifi (Directive (EU) 2022/2557) <https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2022/2557/oj>.

¹² INFRASTRESS, siber-fiziksel tehditlere maruz kalan hassas endüstriyel tesislerin ve kritik liman altyapılarının dayanıklılığını artırmayı amaçlayan ve AB Ufuk 2020 (Horizon 2020) programı tarafından finanse edilen bir araştırma ve inovasyon projesidir.

¹³ Avrupa Parlamentosu ve Konseyinin (AB) Birlik Genelinde Yüksek Ortak Siber Güvenlik Seviyesi Sağlanmasına İlişkin 2022/2555 Sayılı Direktifi (Directive (EU) 2022/2555 - NIS2 Directive).

- **Ulusötesi Suçlarla Avrupa Multidisipliner Tehditlere Karşı Platform (*European Multidisciplinary Platform Against Criminal Threats - EMPACT*) Çerçevesinde Mücadele:** Deniz yoluyla işlenen çevre suçları, silah/uyuşturucu kaçakçılığı ve Yasadışı, Kayıt Dışı ve Kural Dışı Balıkçılık (*Illegal, Unreported and Unregulated fishing - IUU*) faaliyetleriyle mücadele edebilmek için Avrupa Birliği Kolluk Kuvvetleri İşbirliği Ajansı (*European Union Agency for Law Enforcement Cooperation - Europol*) ve Frontex desteğiyle EMPACT çerçevesinde kapasite geliştirilmesi hedeflenmiştir. Ayrıca sınır güvenliğini artırmak için deniz taşımacılığı operatörlerinden alınan yolcu verilerinin daha etkin kullanımı tasarlanmıştır.
- **Gemi ve Liman Güvenliğinin Uluslararası Standartlara Uyumu:** Deniz taşımacılığında yolcu ve yük güvenliğini sağlamak için Uluslararası Gemi ve Liman Tesisleri Güvenlik Kodu (*International Ship and Port Facility Security Code - ISPS*) uygulamaları güncellenecektir. Limanlar, sadece ticari geçiş noktaları değil, organize suç şebekelerinin sızmasına karşı korunması gereken stratejik güvenlik bariyerleri olarak yeniden yapılandırılacaktır.

E. Kapasitenin Geliştirilmesi

EUMSS kapsamında AB, deniz alanlarındaki operasyonel otonomisini ve Avrupa Savunma Teknolojik ve Sanayi Tabanı (*European Defence Technological and Industrial Base - EDTIB*) bağımsızlığını güçlendirmek amacıyla, geleceğin su üstü ve su altı muharebe sistemlerinin ortaklaşa geliştirilmesi için aşağıdaki stratejik adımları atmaya öngörmektedir:

- **Su Üstü Kapasitelerinin ve PESCO Projelerinin Geliştirilmesi:** Yeni nesil deniz platformlarının inşasında gereksiz mükerrer yatırımların önüne geçmek için ortak kuvvet koruma gereksinimleri belirlenmesi kararlaştırılmıştır. Bu bağlamda, PESCO projeleri kapsamında Avrupa Devriye Korveti'nin (*European Patrol Corvette*) ve modüler görev yüklerine sahip orta ölçekli yarı otonom İnsansız Su Üstü Aracı (*Unmanned Surface Vehicle - USV*) geliştirilmesi hedeflenmiştir. Ayrıca donanmalar arası bilgi akışını hızlandıracak Deniz İşbirlikçi Angajman (*Naval Collaborative Engagement*) sistemlerinin devreye alınması planlanmıştır.

- **Deniz Askeri Hareketliliği (*Military Mobility*):** AB üye devletlerinin deniz unsurlarının kriz anlarında sınır ötesi sulara hızlı intikal edebilmesini (*cross-border movement*) kolaylaştırmak amacıyla, denizde geçiş izinlerine yönelik ortak teknik düzenlemelerin onaylanması kararlaştırılmıştır.
- **Su Altı Yetenekleri ve Mayın Karşıtı Tedbirler (*Mine Countermeasures - MCM*):** Özellikle Dağıtılabilir Modüler Su Altı Müdahale Yetenek Paketi (*Deployable Modular Underwater Intervention Capability Package - DIVEPACK*) ve Mayın Karşıtı Tedbirler İçin Deniz Yarı Otonom Sistemleri (*Maritime Semi-Autonomous Systems for Mine Countermeasures - MAS MCM*) gibi PESCO ve Avrupa Savunma Fonu (*European Defence Fund - EDF*) projeleri desteklenerek denizaltı savunma harbi ve mayın tespit yeteneklerinin artırılması hedeflenmiştir. Bu amaçla, personeli tehlike bölgesinden uzak tutacak ağır çok maksatlı mayın tarama dronlarının ve düşman su altı insansız araç sürülerine (*underwater swarms*) karşı koyacak kapasitelerin geliştirilmesi kararlaştırılmıştır.
- **Sürü Teknolojileri ve Müşterek Otonomi:** Geleceğin deniz harbi konseptine uygun olarak, insanlı ve insansız platformların birlikte görev yapabilme (*manned and unmanned teaming*) koordinasyonunun maksimize edilmesi ve otonom sürü (*swarm*) teknolojilerine yatırım yapılması tasarlanmıştır.
- **Yıkıcı Teknolojiler ve Siber Mimari:** Yüksek hızlı ve siber dayanıklı su altı iletişim ağlarının kurularak kritik deniz yatağı altyapısının korunması hedeflenmiştir. Buna ek olarak, yapay zeka, büyük veri (*Big Data*) ve kuantum teknolojilerinin deniz sistemlerine entegre edilmesi, azaltılmış mürettebatla çalışan yüksek otomasyonlu gemi dijital mimarilerinin tasarlanması kararlaştırılmıştır.
- **Ortak Tedarik ve EDTIB'in Korunması:** AB'nin hareket serbestisini zedeleyebilecek endüstriyel ve teknolojik dışa bağımlılıkların tespit edilerek giderilmesi planlanmıştır. Donanma ihtiyaçlarının karşılanmasında AB savunma girişimleri ve EDF destekli ortak tedarik (*joint procurement*) mekanizmalarının teşvik edilmesi hedeflenmiştir.

- **Donanma Faaliyetlerinin AB Yeşil Mutabakatı (*Green Deal*) ile Uyumu:** Askeri denizcilik faaliyetlerinin çevresel sürdürülebilirlikle entegrasyonu hedeflenmiş, askeri deniz araçlarında yenilenebilir yakıtların ve elektrifikasyon çözümlerinin geliştirilmesi kararlaştırılmıştır. Ayrıca, açık deniz yenilenebilir enerji tesisleri (denizüstü rüzgar vb.) ile askeri savunma alanlarının bir arada var olabilme modellerinin analiz edilmesi planlanmıştır.

F. Eğitim ve Öğretim

EUMSS kapsamında AB, deniz güvenliği alanındaki vizyonunu sahada uygulayacak sivil ve askeri personelin niteliklerini artırmak ve kurumlar arası ortak bir Avrupa deniz güvenliği kültürü inşa etmek amacıyla aşağıdaki eğitim ve yetenek geliştirme adımlarını atmayı öngörmektedir:

- **Sektörler Arası Eğitim ve Ajanslar Arası Sinerji:** EFCA, EMSA ve Frontex arasındaki Üçlü Çalışma Düzenlemesi temel alınarak, kolluk kuvvetleri, ordu, sınır kontrolü ve sahil güvenlik personeline yönelik kritik deniz altyapılarının korunması ve siber güvenlik gibi alanlarda sektörler arası ortak eğitimlerin düzenlenmesi hedeflenmiştir. Sahil güvenlik personeli için oluşturulan sektörel yeterliliğe ilişkin tecrübelerin paylaşılması istenilmiştir.
- **Genç Subayların Değişimi için Avrupa Girişimi (*European Initiative for the Exchange of Young Officers – EMILYO*) ve Uluslararası Denizcilik Dönemi:** Geleceğin deniz subayları arasında ortak bir stratejik anlayış geliştirmek amacıyla, Genç Subayların Değişimi için Avrupa Girişimi çerçevesinde uluslararası bir Askeri Denizcilik Dönemi müfredatının oluşturulması planlanmıştır.
- **Sahil Güvenlik Tatbikatları (*Coast Guard Exercises - COASTEX*) ve Operasyonel Kapasite İnşası:** AB çevresindeki deniz havzalarında Çok Amaçlı Deniz Operasyonları (*Multipurpose Maritime Operations - MMO*) icra edilirken aynı zamanda kapasite geliştirme faaliyetlerinin yürütülmesi ve sivil-asker sahil güvenlik unsurlarının katıldığı COASTEX tatbikatlarının çeşitlendirilerek kalıcı hale getirilmesi kararlaştırılmıştır.
- **Siber ve Hibrit Tehditlere Karşı Uzmanlaşma:** Denizcilik alanındaki siber, hibrit ve uzay bağlantılı güvenlik becerilerinin güçlendirilmesi hedeflenmiştir. Bu doğrultuda, Finlandiya'nın Helsinki şehrinde bulunan Hibrit Tehditlerle Mücadele Avrupa

Mükemmeliyet Merkezi'nin (*European Centre of Excellence for Countering Hybrid Threats - HCoE*) bilgi birikiminden ve kurumun hazırladığı Denizcilikte Hibrit Tehditler El Kitabı'ndan¹⁴ eğitim müfredatlarında doğrudan faydalanılması kararlaştırılmıştır.

- **NATO ve Üçüncü Ülkelerle Eğitim İşbirliği:** Karşılıklı şeffaflık, mütekabiliyet ve karar alma özerkliğine tam saygı ilkeleri çerçevesinde, AB üyesi devletlerin kurumları, Avrupa Sahil Güvenlik İşlevleri Forumu (*European Coast Guard Functions Forum - ECGFF*) ve NATO akredite mükemmeliyet merkezleri arasında eğitim işbirliklerinin teşvik edilmesi planlanmıştır. Ayrıca sahadaki birlikte çalışabilirliği maksimize etmek için AB dışı ortaklarla ortak tatbikatlar icra edilmesi hedeflenmiştir.
- **Deniz Güvenliğinde Fırsat Eşitliği:** Deniz güvenliği eğitim ve öğretim süreçlerinin her aşamasında kadınların katılımının ve sektörel istihdamının aktif olarak teşvik edilmesi kararlaştırılmıştır.

III. SONUÇ

Avrupa Birliği'nin 2023 Revize Deniz Güvenliği Stratejisi ve Eylem Planı, Birliğin okyanuslar ve denizlerdeki rolünü dönüştüren, pasif bir ekonomik aktörden, jeopolitik çıkarlarını sahada aktif olarak savunan aktif bir güvenlik aktörüne dönüştüğünü gösteren tarihi bir belgedir. Sualtı veri kablolarından siber güvenliğe, otonom deniz sistemlerinden uzay temelli gözetleme ağlarına kadar uzanan bu vizyon, deniz güvenliğini artık sadece su yüzeyiyle sınırlı tutmamakta, çok boyutlu bir hibrit savunma stratejisi olarak ele almaktadır.

¹⁴ Bknz. https://www.hybridcoe.fi/wp-content/uploads/2020/07/NEW_Handbook-on-maritime-threats_RGB.pdf.